

TISK AYLIK EKONOMİ BÜLTENİ- TEMMUZ 2015 (SAYI: 77) GENEL DEĞERLENDİRME

“Siyasi ve Ekonomik Belirsizlikler Makro Dengeleri Olumsuz Etkiliyor”

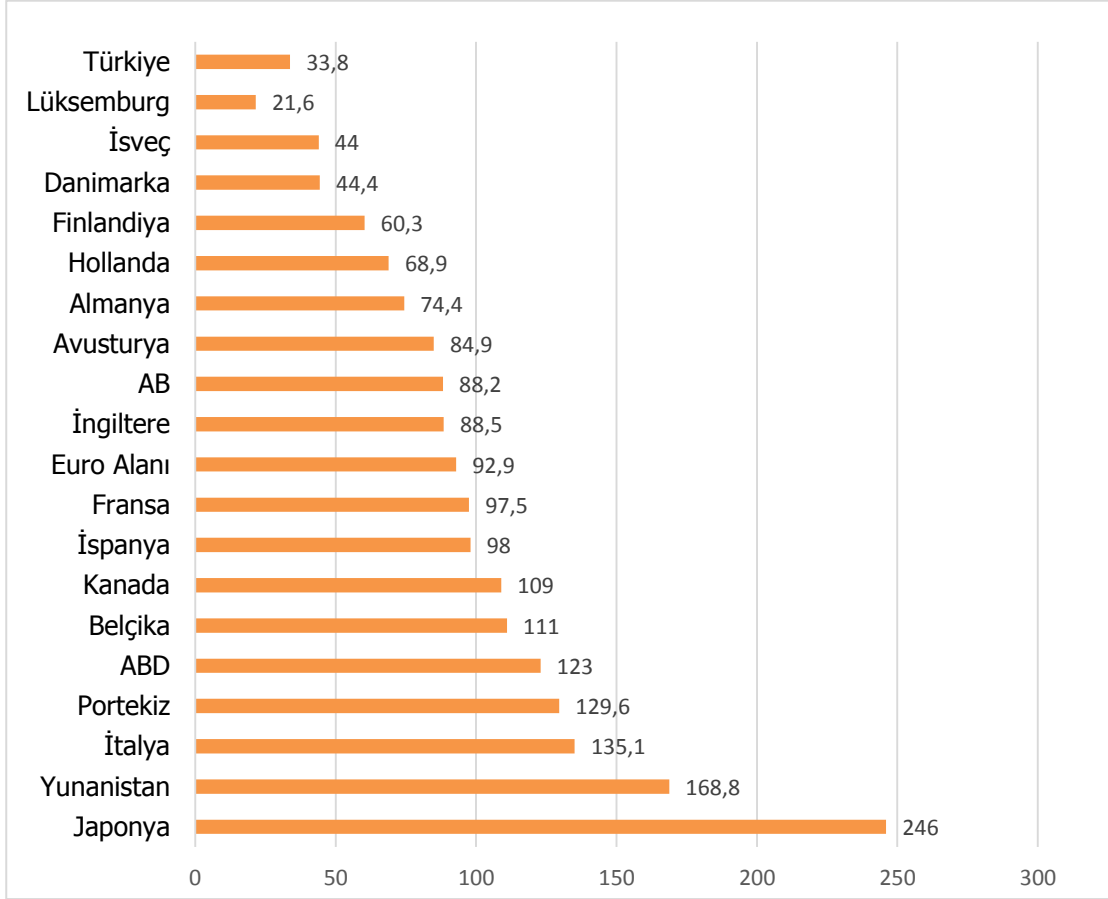
- TISK** AB’de borçlanma oranı yükseliyor. Borçlanma sorunu hızlı büyüyememekten kaynaklandığından, Küresel Kriz sonrası borçlarını ödemekte güçlük çeken çoğu ülkede istikrar programları çözüm üretmedi.
- TISK** Türkiye’de yılın ilk altı ayı sonunda ekonomiye sanayi üretimindeki düşüş ve dış dengedeki bozulma damga vurdu. Sanayi üretimindeki ve ihracatındaki azalışı otomotiv sektöründeki işçilerin iş bırakma eylemleri etkiledi.
- TISK** Mayıs’ta sanayi üretimi ve sanayi cirosu azaldı.
- TISK** 2015 Nisan döneminde işsizlik oranı yıllık bazda %9’dan %9,6’ya çıktı. İşsiz sayısı 2 milyon 821 bin kişiye ulaştı. Tarım dışı işsizlik %11,6; genç işsizliği %17 oldu.
- TISK** Sanayi sektörünün toplam istihdamdaki payı azaldı.
- TISK** Haziran’da ihracat yıllık bazda %6,9 geriledi. İthalatın %12,5 oranında azalmasıyla dış ticaret açığı %21,6 düştü.
- TISK** Bu yılın ilk yarısında ihracat %8,2 azalarak 75,5 milyar dolara indi. Bu düşüşte Dolar/Euro paritesindeki değişim, küresel ölçekte ticaretin daralması ve temelde sanayi üretim yapısında yüksek teknolojiye geçilememesi başlıca nedenleri oluşturuyor.
- TISK** Cari açık arttı. Yılın ikinci çeyreğinde turizm gelirleri %13,8 oranında azaldı.
- TISK** Yabancılar BİST’teki portföy hacimlerini daralttı. Yabancılar yıllık bazda 27 milyar dolarlık çıkış yaptı.
- TISK** Hükümet mali disiplini korudu; aylık ve yıllık bazda bütçe açığı bütçe fazlasına dönüştü.
- TISK** Ekonomide güven ortamı zayıfladı. Ekonomik Güven Endeksi %7,2 oranında geriledi.
- TISK** TCMB 2015 yılı için beklenen enflasyon oranını %6,9’a yükseltti. TCMB, döviz kuru artışlarını neden engelleyemediği konusunda net değil. Bu durum döviz kuru artışlarının engellenmesini daha da zorlaştırıyor.
- TISK** Türkiye Ekonomisi’nde belirsizlik ve riskler arttı. Güvenlik, ekonomiyi etkileyen başlıca faktör halini aldı.

DÜNYA EKONOMİSİ:

Temmuz ayında Yunanistan ile Troyka (IMF, Avrupa Merkez Bankası ve AB) arasında uzun dönemdir devam eden istikrar programı görüşmeleri, borçlanma sorunun yeniden ekonomi gündemine girmesine neden olmuştur. Yunanistan ile Troyka arasında anlaşma sağlanmış olsa da, sorun henüz çözülmemiştir. Çünkü borçlanma oranı küresel ölçekte, özellikle gelişmiş ülkelerde çok yüksek düzeyde seyretmektedir.

AB'de 2015'in ilk çeyreği itibariyle en yüksek kamu borç stoku/GSYH oranı %168,8 ile Yunanistan'a aittir. Bu oran 2013 yılına göre %8 daha düşük olsa da AB'de borçlanma oranı yükselmektedir. AB'de borçlanma oranı 2013 yılında %84,5 iken, 2015 yılında %88,2'ye çıkmıştır. Euro Alanı'nda oran 2013'de %90,8 iken, 2015'de %92,9'a yükselmiştir. AB'nin üç güçlü ülkesinde borçlanma oranları Maastricht Kriterleri'nin çok üzerinde olup, söz konusu oran Almanya'da %74,4, İngiltere'de %88,5 ve Fransa'da %97,5'tir (Grafik 1).

Grafik 1: Gelişmiş Ülkelerde ve Türkiye'de Borçlanma Oranı, 2015

Kaynak: Eurostat ve Dünya Bankası veri tabanı; Türkiye için Hazine Müsteşarlığı.

Diğer gelişmiş ülkeler içinde en yüksek borçlanma düzeyine sahip ülke %246 ile Japonya'dır. ABD'de ise borçlanma oranı %123 dolayındadır. Türkiye %33,8 ile birçok ülkeye göre oldukça düşük bir borçlanma oranına sahiptir.

Borçlanma göstergeleri ekonomi dünyasında sorunun kaynağı üzerine yapılan tartışmaları artırmaktadır. Burada dört olgu öne çıkmaktadır:

- Borçlanma oranı yüksek olan tüm ülkeler sermaye hareketlerine açıktır. Yani finansal serbestleşme vardır.
- Teorik olarak finansal serbestleşme sonrası tasarruf oranının artması beklenir, ancak fiiliyatta böyle olmamıştır.
- Yine teorik olarak devletin ekonomideki rolü azalınca bütçe dengesinin kurulması beklenir, fakat bu da gerçekleşmemiştir.
- Serbestleşme sonrası finansman kolaylaşacağı için büyüme oranında istikrar sağlanması beklenirken, büyümede istikrarsızlık devam ediyor.

Borçlanma sorunu hızlı büyüyememeden kaynaklandığından, Küresel Kriz sonrası borçlarını ödemekte güçlük çeken ülkelerde istikrar programları çözüm üretememiştir. Finansal serbestleşme ile hızlı büyüme sağlanamamıştır. Ekonomide politika arayışlarının ana nedeni de budur.

TÜRKİYE EKONOMİSİ:

Yılın ilk altı ayı sonunda ekonomiye sanayi üretimdeki düşüş ve dış dengedeki bozulma damga vurmuştur. Sanayi üretimindeki düşüşün altında, büyük ölçüde otomotiv sektöründeki işçi eylemleri nedeniyle ortaya çıkan üretim kaybı yatmaktadır. Söz konusu yasa dışı iş bırakma eylemlerine maruz kalan firmalar, 2015 yılı içinde çok başarılı performans gösteren otomotiv ana ve yan sanayi firmaları olmuştur. Eylemler sadece üretimi değil, ihracatı da kesintiye uğratmıştır.

Mayıs ayında otomotiv üretimi %13 azalırken, otomobil üretimindeki kayıp da 15 bin aracı bulmuştur. Mayıs'ta yaklaşık 25 bin araç ihraç edilememiş; otomotiv ihracatı yıllık bazda %28, aylık bazda %30 azalmıştır. Ayrıca, eylemler nedeniyle duran üretim, ithal otomobillerin Nisan ayında %72 olan pazar payını %80'lik rekora taşımıştır. **Otomotiv sektöründe ağır vasıtalar dahil toplam pazar kaybı %10'a çıkmıştır. Dolayısıyla, bu durum cari açığı da olumsuz yönde etkilemiştir.**

TİSK'in yaptığı hesaplamalara göre, 14 Mayıs-4 Haziran dönemindeki eylemler, 12 işyerinde 32 bin 944 personelin çalışmamasına ve 236 bin 235 işgünü kaybına yol açmıştır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na göre 2014 yılının tümünde grevler nedeniyle kaybedilen işgünü sayısının 365 bin 411 olduğu dikkate alındığında, yaklaşık üç hafta süren eylemlerin olumsuz etkisi daha net biçimde ortaya çıkmaktadır.

Sanayide Üretim, Ciro ve Kapasite Kullanımı:

2015 Mayıs ayında sanayi üretimi Nisan ayına göre hız kaybetmiştir. Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretimi %2,0 azalmıştır. Üretim, alt sektörlerden madencilikte %4,2, imalat sanayiinde %2,3 oranında azalırken, enerji

sektöründe %1,1 artmıştır. Ana sanayi gruplarına göre en yüksek üretim kaybı %7,8 ile sermaye malı imalatı sektöründe gerçekleşmiştir. Üretim kaybında bu sektörü %4,9 ile dayanıklı tüketim malı imalatı sektörü izlemiştir. Üretim arttığı tek sektör %1,3 ile enerji olmuştur. İmalat sanayiinde aylık bazda en yüksek üretim düşüşleri %34,8 ile elektronikte %24,7 ile ulaşım araçlarının imalatında gerçekleşmiştir. İmalat sanayiinde en yüksek üretim artışı ise %33,6 ile makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı sektöründe görülmüştür.

Mayıs ayında Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi 2014 yılının aynı ayına göre %2,4 yükselmiştir. Üretim, alt sektörlerden Madencilikte %9,9 düşerken, imalat sanayiinde %3,0, enerji sektöründe %3,8 yükselmiştir.

Ana sanayi gruplarına göre yıllık bazda en yüksek üretim artışı %6,4 ile dayanıksız tüketim malı sektöründe gerçekleşmiştir. Üretim kaybına uğrayan tek sektör %0,5 ile ara malı imalatı sektörüdür.

Mevsim ve Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Ciro Endeksi Mayıs ayında bir önceki aya göre %1,6 oranında azalmış ve endeks (2010=100 iken) 181,7'ye gerilemiştir. Ciro, alt sektörler içinde sadece enerji sektöründe artmış; diğer alt sektörlerin tamamında azalmış ve sermaye malı imalatında ciro düşüşü %5,8'i bulmuştur.

Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Ciro Endeksi yıllık bazda %8,5 yükselmiştir. Ciro alt sektörlerden imalat sanayiinde %8,8 artarken, madencilikte değişmemiştir.

İmalat Sanayiinde Kapasite Kullanım Oranı, 2015 Temmuz ayında bir önceki aya göre 0,8 puan artarken, 2014 yılının aynı ayına göre 1 puan azalmış ve %75,9 düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu, 2013 yılı sonundan bu yana elde edilen en yüksek orandır.

İstihdam ve İşsizlik:

2015 Nisan döneminde işgücü 2014 yılının aynı dönemine göre 686 bin kişi artarak 29 milyon 459 bin kişiye ulaşırken, işgücüne katılma oranı 0,4 puan yükselmiş ve %51,1 düzeyinde gerçekleşmiştir. Erkeklerde işgücüne katılma oranı 0,1 puanlık artışla %71,2 olurken, kadınlarda 0,7 puanlık artışla %31,4 düzeyine yükselmiştir.

İşsiz sayısı geçen yılın aynı dönemine göre 242 bin kişi artarak 2 milyon 821 bin kişiye varmış, işsizlik oranı da 0,6 puanlık artış ile %9,6 düzeyine yükselmiştir. 2015 Nisan döneminde tarım dışı işsizlik oranı 0,8 puanlık artış ile %11,6'ya çıkmış, genç işsizliği oranı 1,5 puanlık artış göstererek %17'ye ulaşmıştır.

İstihdam 444 bin kişi artarak 26 milyon 638 bin kişi olurken, istihdam oranı 0,1 puan azalıp %46,2 düzeyine gerilemiştir. Bu dönemde çalışanların %20,7'si tarım sektöründe, %20'si sanayide, %7,2'si inşaat ve %52,1'i hizmetler sektöründe istihdam edilmişlerdir. Hizmetlerin toplam istihdamdaki payı 1,2 puan artmış, tarım sektörünün payı 0,6 puan, inşaat sektörünün payı 0,1 ve sanayi sektörünün payı 0,5 puan azalmıştır.

Ödemeler Dengesi:

2015 Haziran ayında, 2014 yılının aynı ayına göre ihracat %6,9 azalarak 11 milyar 996 milyon dolara, ithalat %12,5 azalarak 18 milyar 201 milyon dolara, dış ticaret açığı %21,6 oranında azalarak 7 milyar 912 milyondan 6 milyar 206 milyon dolara gerilemiştir. Böylece Haziran ayında ihracatın ithalatı karşılama oranı %65,9'a yükselmiştir.

2015 Ocak-Haziran döneminde ihracat geçen yılın aynı dönemine göre %8,2 azalarak 80 milyar 67 milyondan 75 milyar 512 milyon dolara düşmüştür. Bu dönemde ithalat da %10,9 oranında düşmüş ve 119 milyar 785 milyondan 106 milyar 746 milyon dolara gerilemiştir.

Toplam ihracat içinde Avrupa Birliği'nin payı 2014 yılı Haziran ayında %46 iken, 2015 Haziran ayında ancak %46,1 olabilmıştır. AB'ye yapılan ihracat, 2014 yılının aynı ayına göre %6,6 azalarak 5 milyar 535 milyon dolara gerilemiştir. İhracatta ilk sırayı 1 milyar 138 milyon dolar ile Almanya almıştır. Bu ülkeyi 814 milyon dolar ile İngiltere, 689 milyon dolar ile Irak ve 595 milyon dolar ile İtalya izlemiştir.

İthalatta ilk sırayı Mayıs ayında olduğu gibi yine Çin almış; Çin'den yapılan ithalat geçen yılın aynı ayına göre % 6,5 artarak, 2 milyar 40 milyon dolara ulaşmıştır. Çin'i 1 milyar 891 milyon dolar ile Almanya, 1 milyar 744 milyon dolar ile Rusya ve 1 milyar 10 milyon dolar ile İtalya takip etmiştir.

Tablo 1: İleri Teknoloji Ürünü İhracatı/Toplam İhracat (%)

Ülkeler	2002	2013
Brezilya	16,52	9,63
Çin	23,66	26,96
İspanya	7,21	7,66
AB	19,28	14,33
Fransa	21,47	25,83
İngiltere	31,62	7,64
Hindistan	6,23	8,07
İrlanda	40,79	22,42
İsrail	15,50	15,60
İtalya	9,19	7,25
Japonya	24,77	16,78
Kore	31,52	27,09
Meksika	21,42	15,92
Hollanda	28,01	20,40
OECD	21,95	16,12
Rusya	19,15	10,00
Türkiye	1,78	1,87
ABD	31,75	17,75
Dünya	22,24	17,04

Kaynak: Dünya Bankası veri tabanı kullanılarak düzenlenmiştir.

Türkiye ihracatta zorlanmaktadır. İhracattaki düşüşte, küresel ölçekte dış ticaret hacminin daralması ve Dolar/Euro paritesindeki değişim etkili olmaktadır. Ancak ihracatta adeta yerimizde sayışımızın temel nedenleri şunlardır:

- Türkiye'nin yüksek katma değerli ya da sermaye yoğun (yüksek teknoloji ürünü) mallar ihraç edememesi, ihracatı artırmayı engellemektedir (Tablo 1).
- Türkiye son on yıldır ihraç ürünleri gamında değişiklik yapamamıştır.
- Türkiye benzer ürünleri ihraç eden ülkelerin baskısı altındadır. Örneğin tekstilde başta Çin, Uzak Doğu'nun baskısı ileri düzeydedir. Zaman içinde gelişmişlik düzeyi Türkiye'nin altında olan ülkeler de rekabet piyasasına girmektedir.
- En fazla ihraç ettiğimiz ürün olan otomotivde yurt içinde kalan katma değer düşüktür.
- Politik nedenle Türkiye'nin geleneksel ihracat pazarlarındaki konumu zayıflamıştır. Örneğin yılın ilk yarısında Kuzey Afrika'ya yapılan ihracat %15,8 azalmıştır.

Dış ticaretteki bu olumsuz tablo cari açığa da yansımaktadır. Nitekim 2015 Mayıs ayında cari işlemler açığı, 2014 yılının aynı ayına göre 342 milyon dolar artarak 3 milyar 994 milyon dolara ulaşmıştır. Yıl bazında cari işlemler açığı da 44 milyar 687 milyon dolara yükselmiştir.

Mayıs ayında hizmet gelirlerinin 272 milyon dolar azalarak 2 milyar 138 milyon dolara gerilemesi ile, birincil gelir açığının 147 milyon dolar artarak 814 milyon dolar olması, cari açığın büyümesinde önemli rol oynamıştır.

Tablo 2: Cari Açık- Parasal Olmayan Altın İlişkisi (Milyon Dolar)

	2014 Ocak-Mayıs	2015 Ocak-Mayıs
CARİ İŞLEMLER HESABI	-20.376	-18.547
Parasal Olmayan Altın (Net İhracat)	719	4.476
İhracat	2.578	5.519
İthalat	1.859	1.043

Kaynak: TCMB Veri tabanı

2003 yılından bu yana cari açık düzeyinin belirlenmesinde kilit rol üstlenen ve çoğu zaman sapmalara neden olan parasal olmayan altın kalemi 2015 yılında da benzer hareketler göstermektedir. 2014 yılının ilk beş ayında bu kalemden yapılan net ihracat 719 milyon dolar iken, 2015 yılında %522,5'lik artış ile 4 milyar 476 milyon dolara ulaşmıştır (Tablo 2).

2015 yılında cari açığın beklenenin üzerinde seyretmesinde etkili olan unsurlardan biri de turizm gelirlerinin azalmasıdır. Mayıs ayında turizm gelirleri geçen yıla göre %7,4 azalarak 2 milyar 110 milyon dolara gerilemiştir. Yılın ikinci çeyreğinde (Nisan-Haziran) ise turizm gelirleri 2014 yılının aynı dönemine göre %13,8 oranında düşerek 7 milyar 733 milyon dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

Cari açığın finansmanı açısından önemli bir kaynak olan doğrudan yabancı yatırımlar Mayıs ayında geçen yıla göre 573 milyon dolar artarak 639 milyon dolara ulaşmıştır. Ancak yılın ilk beş ayında bu kalemden ülkemize giren kaynak %14,3 azalarak 3 milyar 290 milyon dolarda kalmıştır.

Mayıs ayında Türkiye’den çıkan portföy yatırımı 2 milyar 505 milyon dolar, ilk beş aydaki çıkış ise 3 milyar 349 milyon doları bulmuştur. Yabancılar özellikle DİBS’de satıcı konumu almışlardır. Yabancı yatırımcılar 2014 yılından bu yana DİBS stoklarını azaltmaktadır. 2014 yılı Temmuz ayında 55 milyar 111 milyon dolar olan DİBS stoku, 2015 yılı Temmuz’unda 40 milyar 179 milyon dolara gerilemiştir.

Tablo 3: Yabancıların Portföy Yatırımları Stoku (Milyon Dolar)

	18 Temmuz 2014	16 Temmuz 2015
Hisse Senedi	65.117	53.020
DİBS (*)	55.111	40.179
Repo	12.638	6.093

(*)DİBS’in içinde repo hesapları da bulunmaktadır.
Kaynak: TCMB veri tabanı.

Mayıs ayında 74 milyon dolarlık net alım yapılmış olsa da, yabancılar BIST’te hisse senedi piyasasındaki portföy hacimlerini daraltmaktadır. 2014 yılı Temmuz ayında 65 milyar 117 milyon dolar olan hisse senedi stoklarını, 2015 yılı Temmuz ayına gelindiğinde 53 milyar 20 milyon dolara düşürmüşlerdir. **Bu gerçekleştirmeler sonucunda Temmuz 2014 – Temmuz 2015 döneminde yabancıların BIST’ten 27 milyar 29 milyon dolar tutarında portföyden çıkış gerçekleştirdikleri görülmektedir (Tablo 3).**

Mayıs ayında bankalar ve reel sektör borçlanmaya devam etmiştir. Her iki sektör de uzun vadeli borçlanma düzeyini artırırken, kısa vadeli borç stoklarını azaltmıştır.

Mayıs ayı itibariyle, özel sektörün yurtdışından sağladığı uzun vadeli kredi borcu, 2014 yıl sonuna göre 7,2 milyar dolar artarak 174,9 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Buna karşılık kısa vadeli dış borç stoku bankacılık sektöründe % 6,3 oranında azalarak 89,8 milyar dolara, diğer sektörlerde % 4,2 oranında azalarak 35,1 milyar dolara inmiştir.

Para ve Maliye Politikası:

2015 yılının ilk altı ayı itibariyle bütçe gerçekleştirmeleri Hükümetin mali disipline büyük ölçüde bağlı kaldığını göstermektedir. Haziran ayı merkezi yönetim bütçe sonuçları da bu düşüncemizi doğrular niteliktedir.

2014 Haziran ayında 613 milyon TL açık veren bütçe, 2015 Haziran ayında 3 milyar 223 milyon TL fazla vermiştir. Yine 2014 Haziran ayında 959 milyon TL olan faiz dışı fazla, %412,6 oranında artarak 2015 Haziran ayında 4 milyar 914 milyon TL’ye yükselmiştir. Bütçedeki bu yüksek performansın gerisinde bütçe gelirlerinin 2014 yılı Haziran ayına göre %14,5 oranında artarak 39 milyar 561 milyon TL’ye ulaşması, bütçe giderlerinin sadece %3,3 oranında artarak 36 milyar 338 milyon TL’de kalması önemli rol oynamıştır.

Haziran ayındaki bu gerçekleştirmeler ilk altı aylık bütçe rakamlarını da olumlu yönde etkilemiştir. Nitekim 2014 Ocak-Haziran döneminde 3 milyar 375 milyon TL açık veren merkezi yönetim bütçesi, 2015 yılının aynı döneminde 804 milyon TL fazla vermiştir. Yine

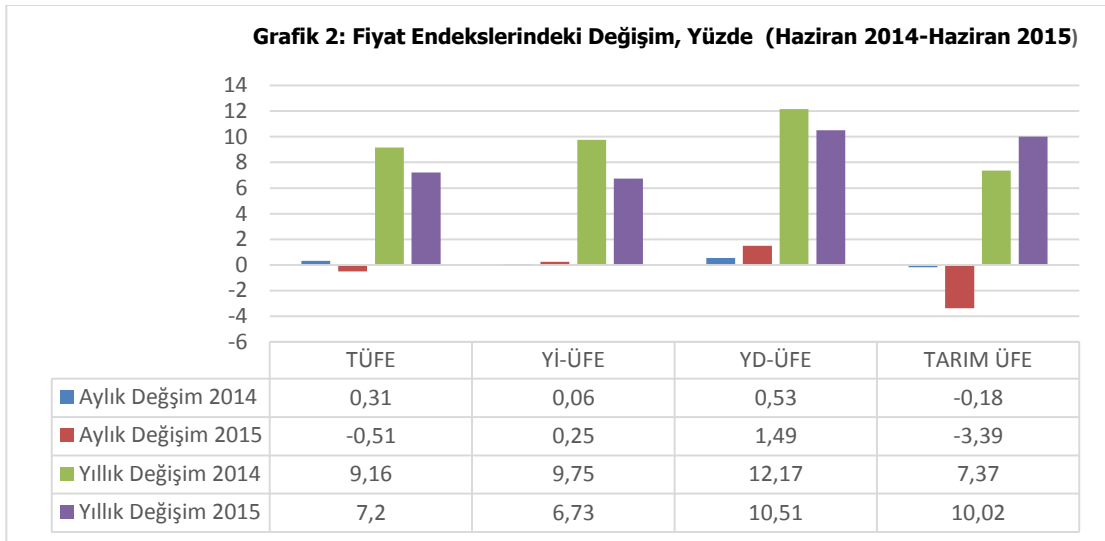
2014 yılının ilk altı ayında 23 milyar 88 milyon TL olan faiz dışı fazla, 2015 yılında %32,2 oranında artarak 30 milyar 520 milyon TL düzeyine ulaşmıştır.

Maliye politikasında sağlanan istikrara rağmen siyasi ve ekonomik belirsizliklerin artması ekonomide güven ortamının geçen yıla göre zayıflamasına neden olmuştur. Nitekim Tüketici Güven Endeksi, Temmuz ayında bir önceki aya göre %2,7 oranında azalmış ve Haziran ayında 66,45 olan endeks Temmuz ayında 64,66'ya gerilemiştir. Reel Kesim Güven Endeksi ise Temmuz ayında bir önceki aya göre %1,4 yükselmiş, fakat 2014'ün Temmuz ayına göre %3,5 düşmüştür. Ekonomik Güven Endeksine gelince, Temmuz ayında bir önceki aya göre %4,8 oranında artarak 79,8 değerinden 83,6 değerine yükselmesine rağmen, 2014 yılı Temmuz ayına göre %7,2 azalmıştır. **Beklentilerdeki bu istikrarsızlık enflasyon oranını olumsuz etkilemektedir.**

TCMB uyguladığı sıkı para politikasına rağmen yılın üçüncü enflasyon raporunda 2015 yılı için beklenen enflasyon oranını yukarı doğru, %6,9'a çekmiştir. TCMB buna gerekçe olarak, tarım ürünleri fiyatlarındaki düşüşe rağmen çekirdek enflasyonun istenilen oranda düşmemesini göstermektedir. TCMB çekirdek enflasyondaki yükselişi ise döviz kurlarındaki yükselişe bağlamaktadır. **Ancak TCMB döviz kuru artışlarını neden engelleyemediği konusunda net değildir. Adeta örtük olarak hedef haline getirdiği finansal istikrardan vazgeçmiş gibidir. Bu durum döviz kuru artışlarının engellenmesinin daha da zorlaşacağını göstermektedir.**

Bu tabloya bakarak, hız kesmiş olsa da enflasyonun hala yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim TÜİK tarafından açıklanan dört farklı fiyat endeksindeki gerçekleştirmeler bu düşüncemizi destekler niteliktedir.

Tüketici fiyat endeksi (TÜFE) 2015 yılı Haziran ayında bir önceki aya göre %0,51 düşerken, bir önceki yılın Aralık ayına göre %4,76, bir önceki yılın aynı ayına göre %7,20 ve on iki aylık ortalamalara göre %8,28 yükselmiştir (Grafik 2).

Kaynak: TÜİK veri tabanı.

Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) ise, 2015 yılı Haziran ayında bir önceki aya göre %0,25, 2014 yılının Aralık ayına göre %5,49, 2014 Haziran ayına göre %6,73 ve on iki aylık ortalamalara göre %6,74 artmıştır. Fiyatlar sanayinin dört alt sektöründen madencilikte %1,79, imalat sanayiinde %0,41 ve su sektöründe %0,36 yükselirken, enerji sektöründe %1,84 düşmüştür.

Yurt Dışı Üretici Fiyat Endeksi (YD-ÜFE) 2015 yılı Haziran ayında bir önceki aya göre %1,49, bir önceki yılın Aralık ayına göre %9,25, bir önceki yılın aynı ayına göre %10,51 ve on iki aylık ortalamalara göre %5,23 yükselmiştir. Aylık bazda yurtdışı üretici fiyatları sanayinin iki alt sektöründen madencilikte %1,63, imalatta %1,49 artmıştır.

Tarım Ürünleri Üretici Fiyat Endeksi (Tarım ÜFE) Haziran ayında %3,39 düşerken, bir önceki yılın Aralık ayına göre %10,03, bir önceki yılın aynı ayına göre %10,02 ve on iki aylık ortalamalara göre %11,65 yükselmiştir.

Geçen yıla göre daha düşük seyretmekle birlikte, enflasyon oranının istenilen düzeye çekilememesi, döviz kuru artışlarına, belirsizliklere ve kurumsal düzenlemelerin zayıflığına bağlıdır. Sanayi sektöründe KDV ve ÖTV oranlarının yüksekliği imalat sanayiinde fiyatların artmasına neden olmaktadır.

Tarım sektörü ise özellikle 2002 yılından bu yana uygulanan güçlü ekonomiye geçiş programı nedeni ile oligopolist dağıtım kanallarının daha fazla etkinleşmesine sahne olmuştur. Bu da üretici ile tüketici arasındaki bağı zayıflatmıştır. Devletin sektöre yönelik yeni regülasyonlara gitmesi gerekmektedir. Aksi takdirde sadece tarım sektöründe değil, sektörden girdi temin eden gıda sanayii başta olmak üzere sanayi sektöründe de üretim ve fiyat gerçekleştirmelerinde artan oranda olumsuz gerçekleştirmeler ortaya çıkacaktır.

Sonuç:

Dünya ekonomisi Yunanistan, Çin ve Rusya kaynaklı riskleri göğüslemeye, mevcut kırılma istikrarı korumaya çalışmaktadır. Ancak bugün istikrarlı gibi görünen ülkeler dahi ya yüksek borçlanma ya da yüksek cari açık nedeniyle sorun yaşamaya adaydır. Özellikle ABD Merkez Bankası'nın (FED) politika faiz oranlarını yükseltmesi ile birlikte iç ve dış dengesi zayıf düşmüş ekonomiler, istikrarı sağlamakta zorlanacaklardır.

Nitekim IMF, bu ayın sonuna doğru yayınladığı "Dış Alem Raporu"nda Türkiye, Malezya ve Güney Afrika'nın rezervlerinin döviz cinsinden kısa vadeli borçlarına göre yetersiz olduğu ve bankacılık sektörünün buradan doğacak döviz riskini karşılamakta zorlanabileceği tespitini yapmıştır.

Temmuz ayında Türkiye Ekonomisinde varolan risklerin yanına, yeniden seçime gidilme ihtimalinin ve terörün neden olduğu politik riskler de eklenmiştir. Türkiye için güvenlik, ekonomiyi etkileyen başlıca faktör haline gelebilir.

Sıraladığımız bu riskler ekonomideki belirsizliği artırmaktadır. Bu da doğal olarak para, döviz ve mal piyasalarında fiyatları yükseltmekte, zaten zayıf seyreden yatırım eğilimini daha da aşağıya çekmektedir. Halen %3 civarında seyreden büyüme hızındaki yetersizliğin işsizliği daha da artırabileceği, kaygı yaratan bir diğer husustur. Ancak Hükümetin şimdiye kadar bütçe dengesini bozucu hamlelerden kaçınmış olması ve mali disipline bağlı kalması Türkiye Ekonomisi için çok önemli bir avantaj sağlamaktadır.